

РАДА

газета політична, економічна і літературна
ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.
Рік третій.

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля Золотих воріт.
Телефон редакції 1458.
Телефон Друкарні 1069.

Умови передплати на р. 1908.

на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 міс.	на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 міс.
6.	5.70	5.20	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75

Років передплатників можуть виплачувати переплату частками, в 2 строки: на 1 янв. 3 карб., і на 1 апр. 3 карб., в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 февр. 2 карб., і на 1 марта 2 карб.

За графіку: на рік 11 карб., на півроку 5 карб., на 3 міс. 2 карб., 75 к., на 1 міс. 1 карб.

Авторі рукописів повинні подавати свої прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більші статі, до друку не годяться, переходять в редакції 3 місяці і відсилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.

Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок петиту поперед тексту, або за його місце платиться; за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок петиту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз.

МАГАЗИН БІТОК
„ФЛОРА“
Миколаївська, 3. Телеф. 1210.
Великий вибір свіжих і штучних квіток і палів.
100-415-11

ПЕРШЕ ВЗАЄМНЕ ТОВАРИСТВО СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ.

Люди праці! обох полів, всіх професій, що вступають в члени Першого Взаємного Товариства Страхування життя забезпечують на випадок своєї передчасної смерті своїх родин, або себе в старості капіталом од 100 карб. до 5,000 карб.

Як здійснити наш обов'язок? *

Справа, зачеплена у статі д. Зигмунда Копровського про вживання української мови, чи у крамниці, чи до знайомого? обертаючись, така, що про неї розмова ведеться дуже здана.

Дозвольте мені в старих споминів пригадати читачам „Ради“ деякі пригоди, коли спробували йти слідом за цим рецептом.

Коло того ж року, коли процвітає у Києві перша українська воскресна школа, тоє в її учителях, звісно панч-студент, у Варшополі на ярмарку розташувався з звісними тоді українськими „метеликами“ про „Сіру кобилу“.

Пробували тоді й у „панських покаях“ до покойов, чи „горнишних“ звертаємо увагу наших читачів на той спосіб, яким д-р Старий Українець радить здійснити „наш обов'язок“.

Звертаємо увагу наших читачів на той спосіб, яким д-р Старий Українець радить здійснити „наш обов'язок“.

закидати по-українському; але вони невмісно, сильно, підкреслюючи, що вони вміють говорити по-благородному, давали відповідь цим хлопцям у студентських мундирах на російській мові.

Але встав один з „інтелігентів“ і заговорив по-українському. Тоді другий з фамілією на „енко“, сам родом з Волині, заявив, що він і інші не розуміють української мови.

Хто ж він такий? запитав я „енка“ і звідки приїхав, що не розумієте по-українському?

А що можна було за весь останній час почути з другого боку—з панського, з тієї сторони, що досі ще пам'ятає про кошту білу та чорну?

Це ж усі факти з життя повсяденного, і я б міг ними надокучити, як би всі пригадував! Життя кажже, що є пани й мужики, то повинні бути й мови—панська та мужича, як були колись—санскрит і прахрит.

Неможна не згадати з д. Копровським, що пора сміливо та енергійно братися за діло розкриття великого народу українського; але, може, енергійно слід було б обернути на якісь інші вчинки, а не на те, щоб ходючи по крамниціх „розмовляли“ по-українському.

Чи не слід було б нашу енергію направити на те, щоб заводити для дітей приватні школи з українською мовою? Тоді й діти й наші й інших батьків і дорослі люди бачили б, що це—не жаргон, як кажуть деякі філологи з „Кієвліянина“.

Вони не страшились клопоту. Та є й такі, здається, адміністративне розпорядження, що коли вчиться менше 7 дітей, то—де не школа, а „домашнєє обучение“, і його можна вести не питаючись дозволу.

Коли б такі хоч невеличкі домашні школи ми повоздили, то й діти наші кінчали б їх з іншими поглядами на рідну мову ніж тепер; а це—найгодівніше! Треба і слід енергійно обороняти ті ідеї демократичні та націоналістичні, про які говорив д. Копровський.

Треба їх доводити до наших думок аргументами, а ображати їх тим, що ми будемо звертатися до їх „виключно“ українською мовою, здалося б ні для чого.

Старий українець.

Польська „рівноправність“ для українського народу.

(Од власного кореспондента).

Як уже відомо з статті „Москвофілії і сейм“ („Рада“, № 223), „Słowo polskie“, орган народно-демократичного голови польського кола в парламенті і сеймі, проф. Глобінського, присвятив дві статті роз'ясненню польсько-московських і польсько-українських відносин.

А тепер поглянемо, як ставиться „Słowo polskie“ до українців.

В першій з своїх статей („Obozo ruskie w sejmie“) воно просто обурюється на українських сеймових послів, чому вони не виступають в сеймі так само гостро, як в парламенті.

І тільки тоді на думку „Słowo polskie“ можна б повірити, що спокійна тактика українських послів є заповідю того, що вони взагалі хотять занехати боротьбу з поляками, коли б вони „ствердили“ це відповідним голосуванням над поставленими в сеймі з польського боку внесеннями принципіального політичного і суспільного характеру.

На це посилається в „Ділі“ відповідь, що українські послі за розширення автономії Галичини ніколи голосувати не будуть та що вони „не відступать від домагання повної рівноправності нашого народу в Галичині, від домагання, яке справді не означає прогнання поляків за Сан, як це інсинує „Słowo polskie“, але яке твердо стоїть на тім, що український народ повинен бути паном на своїй землі.“

З 1-го октября до кінця року „РАДА“ коштує 1 карб. 75 коп. ПЕРЕДПЛАТА ПРИЙМАЄТЬСЯ.

ТЕАТР 6. Т-ва ГРАМОТНОСТІ.
Сьогодні, 7-го окт. ЛІСОВА КВІТКА. (Лавні до церкви скіпкає, та сам у ній окт., вист. 6. МАРТИН БОРУЛА. (Лавні до церкви скіпкає, та сам у ній окт., вист. 8-го в. Ціна місяця звичайні. Анонс: У середу, 8-го вист. 6. „МАТИН БОРУЛА“.

Театр „СОЛОВЦОВЪ“
Сьогодні, 7-го окт. у ГАМЛЕТЪ. (Лавні до церкви скіпкає, та сам у ній окт., вист. 6. МАРТИН БОРУЛА. (Лавні до церкви скіпкає, та сам у ній окт., вист. 8-го в. Ціна місяця звичайні. Анонс: У середу, 8-го вист. 6. „МАТИН БОРУЛА“.

Городський театр.
Сьогодні, 7-го окт. СЕВИЛЬСЬКИЙ ЦИРЮЛЬНИКЪ. (Лавні до церкви скіпкає, та сам у ній окт., вист. 6. МАРТИН БОРУЛА. (Лавні до церкви скіпкає, та сам у ній окт., вист. 8-го в. Ціна місяця звичайні. Анонс: У середу, 8-го вист. 6. „МАТИН БОРУЛА“.

Оповідання
Повідають шановних г.г. Членів Київського Українського Клубу, що з сьогоднішнього числа вь буфеті при клубові д.д. Члени і їх гості можуть мати шопля з 2 до 5 години добрий і смачний обід.

ХРЕЩАТИК, № 40
Хирург. отділ. Встає зубів без болю і ніші операції. Чистка зубів од камню од 1 карб.

Вже вийшла з друку десята книжка журналу „ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСНИК“

Спирідон Чернасенко: Життя Веків;—Мих. Грушевський: По світу, з подорожних вражень;—В. Гнатюк: Ротмані Землячок. Поминала. Партизанські гадки. Косарево Кесарево. Ворота Італії. Вдова Королева. Краса і сила (далі буде);—М. Чернявський: Варвари (повість) (далі);—М. Юльченко-Здановська: Ніч;—В. Доманицький: Марко Бовток про Куліша;—Михайло Жук: Захмарилось небо;—Михайло Лозинський: Польська народова демократія (далі);—Володимир Федів: Остава воля;—В. Васильченко: Молоземель в наслідки його в Полтавщині;—Юліан Мисевич: Мій рай;—Мос пекло;—Айтон Сінклер: Нетри повість в пер. Мохста Левинського (далі);—Лев Лотоцький: Смуток;—Мих. Грушевський: На українській темі: Що про культуру і артиста;—Г. Райдер-Гаттард: Беніта. Роман (далі);—Гр. Шерстюк: Панаго Варвієвський (Некролог);—Микола Вороний: 3 Чернігівських свят;—Ф. Матушевський: 3 українського життя;—Василь Панейко: За границею; Біографія: Записки Наукового Товариства імені Шевченка, наукова часопись під ред. Проф. М. Грушевського т. LXXXIV, 1908 кн. IV;—М. Залізний: Спирідон Чернасенко. „Жарт життя“, комедія на 3 дії;—М. Шаповал; К. Гудков. Урляк Аноста. Трагедія на 5 дії;—Д. Д-ко; М. Богданов. Як іде живе в світі. Переказ. Ю. Сірай-І; Іюї де Монасан. Сильна як смерть. Переказ. О. Пашкевич;—М. Залізний; Г. А. Євренінов. Національні проблеми на прикордонних окраинах Росії;—М. Порш; Книжки надіслані до редакції. Зміст одинадцяті книжки „Літературно-Наукового Вісника“.

Редакція і головна контора: Київ, Вол.-Володимирська, № 28.
ПЕРЕДПЛАТА НА ВИДАННЯ КИЇВСЬКЕ:
на рік 8 руб.; для незможних учнів, студентів, сільських учителів, низших служачих, робітників і селян 7 руб., але тільки коли вони передплатують журнал просто з контори.

Передплату можна присилати також по одному рублю на перше число кожного місяця, кому трудно прислати більше відразу. Книгарям і всімким посередникам від передплати 5%, але тільки в тім разі, коли передплата виплачується повна (8 руб.) і вся відразу.

Українська книгарня прохає своїх покупців ніколи не надсилати грошей марками, бо було вже кілька випадків, що маркі в листах не доходили. Українська книгарня, Везаківська, 8.

polskie* в своїй другій статті („Ruskie oswiadczenia“), заявляючи:

„Рівноправності ніхто з нас українцями не відмовляє. Але не відмовляючи українському народові права почувати себе паном на своїй землі, мусимо жалати, щоб він пам'ятав, що та земля, яку заселює, є в рівній мірі нашою землею, що ми довгі віки поливали її потом і кровю нашою, що ми заселяли її і володіли нею вже в часах Нестора, а що важніше, що це ми, поляки боронили її оборонили її перед залливом східного варварства. А боронили ми її на це, щоб на всі часи поляк з над Висли чи Варти чувся під Брєбовлюю тако ж добре на власній землі, як у своїй родинній місці. Єдиність краю є нашим історичним правом, яке нам остали в спадщині багатовікова минульства нашої слави і наших терпін на землі черемських городів.

„Коли українська партія хоче на правду рівноправності українського народу, а не усунення нас за Сян (очевидно, політичного, бо що жаден український політик не може думати про фізичне винищення нас в Східній Галичині, це розуміється само собою), мусить вона признати наші права більшості і рівне наше право на просторі цілого краю. Ми з нашого боку завжди признавали повне право українського народу на самостійний розвиток своєї культури і своєї народності. Тому ми завжди виявляли охоту до згоди з українцями. На найменший об'яв доброї волі з їх боку ми зараз відповідали далеко-йдучими уступками для їх бажань. Та на жаль зробили ми сумні досвіди. Кожна дотеперішня угода була в дійсності радом односторонніх тільки уступок, які, замість задовольнити українців, захоували їх до тим більших домагань, замість приносити успіх національній боротьбі в краю, роздували ще сильніше її полум'я. Помилки односторонніх уступок не вільно нам більше допустити. Хочемо ширю всі, без ріжниць партій, згідного уложення умов нормального співжиття обох народів. Але нехай це буде справжня згода, а не капітуляція перед українськими замахами на наш національний стан володіння. Чужого не хочемо, але свого не дамо. Не маємо намір як-небудь перешкоджати розвитку українського народу. Але всякому розширенню їх стану володіння через придбання нових позицій та інституцій мусить відповісти рівномірне збільшення нашого стану володіння. А передовсім мусимо мати гарантію, що їх здобутки не будуть обернені для підкопання нашого становища в краю, не стануть способом для усунення нас за Сян“.

Отсе становище „Slow'a polsk'ogo“ навіть без всяких уваг з нашого боку зовсім ясне. І наші уваги мають на меті не стільки просвєщення його, скільки показання ріжниць між національним поневоленням в стільох російським або німецьким і в стільох польським.

В Росії кажуть нам, українцям: „Не було, нїть, і быть не может“; Германія так само открыто веде діло націоналізування поляків. Це бачать всі і всі мають змогу оцінити як слід таку політику.

На так поляки. Вони в „рівноправності українському народові зовсім не відмовляють“, вони „все признавали повне право українського народу до самостійного розвитку своєї культури і своєї народності“ вони навіть „не думають перешкоджати розвитку української народності“. Чи можна в цих словах побачити хоч тїнь

гніту? Де там! Адже навіть який-небудь Бакунін не міг би говорити інакше!

Але—але українці мусять признати, що їх земля, це земля польська, і то ще від часів Нестора; мусять признати за поляками на своїй землі права більшості; мусять згодитися на те, щоб польське панування на їх землі що-раз більше скріплялося, бо поляки мусять же мати гарантію, що українці „не усунуть їх за Сян“, то значить, не позбавлять їх політичної влади в Східній Галичині, а такую гарантію найпевніше дає політичне панування. Полякам тільки цього хочеться, а там—нехай собі український люд розвивається, вони й не думають йому перешкоджати.

І скажіть, чи були коли циничніше надужиті завоюванниками слова про свободу, про рівність, як в отсих і їм подібних виводах органів польської преси?

Яка це рівноправність, коли польська меншість повинна панувати над українською більшістю? Яка це свобода національного розвитку, коли той розвиток мусить бути залежний од польського панування? Яке це неперешкоджання розвитку, коли він ніколи не сміє довести до того, щоб український народ визволився з-під польського панування? Коли на віки повинно бути задержано те саме відношення між „станом володіння“ польським і українським, відношення, яке означає політичне панування польського і політичне поневолення українського народу?

І в тім власне лежить ріжниця між національною політикою в стільох російським або німецьким і в стільох польським, що поляки прикрашують панування над українським народом свободолюбними фразами і на ті свободолюбні фрази ловлять всіх тих, хто не знає реальної дійсності галицьких відносин. На словах вони готові признати українському народові все, тільки—не на його землі, бо це, мовля, „земля наша“, польська, і ми не можемо дозволити на обмеження нашого стану володіння...

І тому, чи „Slow'a polsk'ie“ закликає польську суспільність до винищення „гайдамацтва“, чи од імени тої суспільності говорить про згоду з українським народом,—це на одне виходить. Бо згоду розуміє воно як згоду українського народу на вічне польське панування на українській землі, як згоду українського народу на власне винищення. М. Лозинський.

ПО РОСІІ.

— **Ценз депутатів.** Недавно одному юристові довелося мати діло з такою справою, що її, очевидно, мусить вирішити Державна Дума. Йдеться тут про те, чи повинен член Державної Думи позбавитися депутатства, як що він утерв свій виборчий ценз? Клиєнт того адвоката—член Думи, селянин спродав свій ґрунт, що дав йому право ставати до виборів, і тепер іщакий довідаться, яка його тепер спіткає доля. Статя 18 думських уставов велич виключати депутатів, як що вони втервають свій ценз, але багато єсть таких депутатів, що на це не пристають, бо, мовляв, на ценз слід зважати тільки під час виборів до Думи. (Сл.)

— **Побєдоносцев та євреї.** Як відомо, од покойного Побєдоносцева лишилося багато рукописів, написаних ним останніми часами за його життя, але через усякі там причини не видані у світ. Усі ці писання разом з іншими працями покойного, як заповів він, оддано до синодського архи-

ву. Тепер у архіві дається лад усім тим писанням Побєдоносцева. І от по між ними знайдено чималий твір про євреїв, про їх стан в Росії та про те, що саме слід зробити, аби те становище зробили нормальним. Окрім докладної записки у цій справі, в паперах небіжчика знайдено ще й проект переміни всіх законів, що обмежують єврейські права. Увесь оцей проект, як запевняють „Б. В.“, написано в ліберальному напрямку. Кажуть, ніби Побєдоносцев не сам додумався до такого проекту, а написати його доручено йому того року, коли саме єврейське питання стояло на часі мало-от-от бути вирішене. Тепер уся праця Побєдоносцева, що стичиться до єврейських справ, піде до спеціальної комісії міністерства внутрішніх справ, що працює коло єврейського законопроекта.

— **Примаря чорної сотні.** Головна палата спілки Михаїла Архангєла поросила всім монархічним організаціям оповіщення, що палата, мовляв, відомо, ніби треба сподіватися незаборою загальноросійської залізничодорожньої забастовки. Щоб запобігти такому лихові, спілка радить монархістами організувати потрібних для боротьби з забастовкою залізничодорожників. Палата оповіщає, що забастовкою „керуватимуть студенти-забастовщики“ (1).

(Гол. М.).

— **Чуття про позичку.** „Рїчь“ переказує чутку про нову державну позичку за кордоном. Кажуть, ніби уряд умовляється з банкірами закордонними, щоб позичили вони 1¼ мільярда франків. 800 мил. франків з цієї можливої позички піде на строчні виплати давніх позичок, а 100 мільйонів франків на плату закордонним банкам за те, що дадуть позичку. Чутка про те, що уряд збирається позичити значно більше грошей—2¼ мільярда франків, безпідставна.

— **Економічне становище держави.** У проектї роспису державного на 1909 рік єсть, як повідомляє „Рїчь“, інтересні відомости про економічне становище держави. Найцікавіше з цих відомостей те, що торгівля Росії зменшується. Починаючи з 1889 року вивозилося з держави більше кращої, ніж ввозилося, і в 1905 році вивезено аж на 442 мільйони карб.; 1908 ж року вивозу стало багату менше, всього на 211 мільйонів карб. Найдуше шкідливо зовнішній торгівлі неврожай за чотири останні роки. Такої думки міністерство фінансів. Що до промисловости, то найбільше збільшилася вугільна.

— **Незвичайне прохання.** У „Б. В.“ написано, що жителі города Челябинска послали до Царя прохання про те, що б до їхнього города не засилали надалі засланих, бо, відколи вони появились там, стало більше злочинств.

— **Конкурс на брошуру.** Петербурзький клуб поступового жіноцтва оповістив конкурс на брошуру на таку тему: „Виборчі права для жінок в Росії“. Брошура мусить бути завбільшки в два друкованих аркуші (по 35.000 літер в кожному). Виклад мусить бути популярний. На конкурс можна прислати оригінальні праці, писані мовою російською. Надруковані вже твори на конкурс не приймаються. Твір, що одержить премію, прийматиме власністю автора. Надсилати праці можна до 1 февраля 1909 року на таку адресу: Петербург, Шпалерна вул., 42, редакція „Женскаго Вїстника“. На рукописові треба написати девіз, який поставити й на запечатаному конверті разом з назвою праці, іменням автора, адресою його. Премія—75

карб. і визначена вона буде не далі, як 1 априля року 1909. (Н. Р.).

— **Втеча з в'язниці.** У петербурзькій в'язниці вчорні 2 октября довідалися про втечу трьох політичних, що там сиділи: писаря головного інженерного управління Нестора Ліпатова, писаря петербурзького військово-окружного управління Андрія Шлова та салдата Л. Любєцького. Ще не встановлено, як саме вони повтікали з камер, де кожен сидів самото. Трусом у тюрмі та побіля неї нічого не виявлено. Дозорці знайшли тільки на кам'яній огряді тюремній, що одділяє тюремний двір від вулиці, мотузок завдовжки в два сажні, Грати на вікнах камер утікачів цілкомі. Одного з утікачів, Любєцького присуджено було до каторги на 15 років. (Рїчь).

— **Лихо депутатів.** Колишній депутат першої Державної Думи Шапошніков одсидів був у Москві своїх—3 місяці і дістав з міністерства внутрішніх справ дозвіл одвідати свою семью в Куршині. Туди він і подався, але й там був посажений в тюрму, просидів кілька днів, поки з міністерства не прийшла телеграма: „Негаймо увільнити“. Як сиділо Шапошнікову в новооскільській тюрмі, оповідають „Б. В.“ на підставі листів його жінки та поданих ним самим відомостей. Коли тюремний начальник д. Юрьєв почу, що привезено „депутата-крамольника“, дуже здригався: „А, попался депутат! Я ж тобі покажу депутатство!“ і загадав посадити Шапошнікова туди, де сидів першим божевільний. Ця камера була забруднена ескрементами свіжо вивезеного з тюрми того божевільного. Шапошніков став протестувати. Тоді його завдано до карцеру. Не давано ні книжок, ні на прохання не пускали. Окрім того Юрьєв щодня робив трус у камері депутата, частуючи його добрією лайкою. Як бідував депутат, видно з листа д-ки Шапошнікової. Навіть каторжників-дугобоїв підходив до вікна його камери і, ридуючи, виявляв тим своє спочуття депутатів. І тільки телеграма з міністерства визволила сердешного Шапошнікова. (Б. В.)

— **Арешт священника.** У ч. 33 „Курскихъ Епархіальнихъ Вїдомостей“ оповідається про арешт священника Молєста Молоткова. Вкупі з Молотковим арештовано: шуриня його, студента Черемиснова та сестру студенту, курьстку Черемиснову. Обвинувачувано панотця за „участь у революційному рухові“, що виявився в селі Михайлівському, в ширівському повіті, підчас селянських заклотів. „Ще тоді, пишуть так „Ел. Вїд.“, де-то нападав на Молєста Молоткова за те, що він не тільки не повставав проти заклоту і не втішав його своїм пастирським словом, а й сам навіть настручував простих людей до грабїя(1) та навчав їх кров проливати(1). Але через те, що діло про заклот у с. Михайлівському тоді не було ще добре розслідувано, то він та й інші причетні до розривів особи були на волі. Коли ж нарешті справа виявилася і обставини й причини заклоту стали відомі, священника М. Молоткова таки арештовано“.

„Ел. В.“ запевняють, що поліція втрусилася в о. Молєста листи, які дуже його компроментують. Через оці листи і взято священника до тюрми, не тільки як агітатора, а ще й як проводира народнього заклоту“.

(Рїчь).

— **Заріток друкарню.** На підставі п. 3 ст. 16 правил, про побільшену охорону, генерал-губернатор закрив у г. Звенигородській друкарню Р. Ш. Затуловської на ввєчас час поки буде на Київщині побільшені охорона. (Рїчь).

— **З Володі.** Трус в українській книгарні у Житоїрі. 4 октября в г. Житоїрі зроблено трус у книгарні В. Г. Совінсь-

ПО УКРАЇНІ.

— **У Київї.** Трус і арешт. Вночі проти 5 октября з наказу Київської охрانی зроблено трус у студентів: Я. Бенєва, Д. Богарина та Г. Войнич-Сіноженського, що жили в д. № 58 по М.-Володимирській вул., в одставного поручика А. Трояновського, що жив у д. № 41 по тій же вулиці, і в П. Абелї—в д. № 83 по Іванівській вул. Всіх їх після трусів заарештовано. У студентів було знайдено щось більше двохсот відозв студентського коаліційного комітету, а в Трояновського силу рукописів про робітничє питання.

— **Арешт неагальної друкарні.** В д. № 64 по Львівській вул., на квартирі у службового в одділі статистичної під-захід-залізни. Ерганта, 4 октября знайдено по-тайну друкарню. Коли саме з'явилася туди поліція, коло друкарні працював один чоловік, що назвався Іваном Рачинським; він як раз друкував студентські прокламації „Къ обществу и студентам“. Вікна у хатї було позатуляно. Було зроблено трус і ще знайдено виготоване до друку: „Воззванє кь студентамъ Київського політехнічного института“, „Коаліційний совїтъ Київського полєтехнічного института“ Фірму друкарні: „Типографія Юго-Западного желїзнодорожного узлового бюро“. В друкарні шїя же друковано усякі видання Київського комітету соц.-демократичної робітничої партії й організацій—студентської, військової, залізничних сплук то що. Далі щось коло 10 пуд. було втрусено шрифту і всякі ще прилади друкарські. Знайдено було не мало і прокламацій в рукописах та вже наготовлену до набору відозву „Къ рекрутамъ“. Того, що назвався Іваном Рачинським, арештовано, а друкарню опечатано.

— **Вїста з суда.** Смертній вїсуд. В Київському військово-окружному суді 4 октября за напад у мартї місяці сього року на комісійну контору „Вєйзе и Портъ“ у Київї по Пушкінській вул. в д. № 11-б підсудних С. Лємка, В. Горбунова й В. Укрїнського приговорено повісити.

— **Був учителя К. Саєнка,** якого обвинувачувано в замахові убити пом. справника й одного поштового чиновника та в убивстві судового розсильного, городского й стражника в г. Борзнї, на Чернігівщинї, так саме приговорено повісити.

— **Ревізія книгарень та друкарень.** З наказу начальника під-західного краю інспектор друкарень, фотографій і книгарень А. А. Никольський позовав вїхав із Київї в г. Черкаси й інші пункти губернії, щоб обревізувати де-які тамашні книгарні та друкарні.

— **З Київщани.** Убивство. 2 октября біля с. Немировки, Київського пов., серед поля знайдено убитого місцевого селянина А. Обдїлу. Сварилось потім, що у його була виникла зв'язка з односельцями з-за рушничї. Один з їх, Волошин, заходився бити с. Обдїлу, вихопив у його з рук рушницю і так ударив його ложем по голові, що він упав і швидко вмер. Волошин тепер заарештовано і він признаєся, що то він убив Обдїлу. (К. М.)

— **Заріток друкарню.** На підставі п. 3 ст. 16 правил, про побільшену охорону, генерал-губернатор закрив у г. Звенигородській друкарню Р. Ш. Затуловської на ввєчас час поки буде на Київщині побільшені охорона. (Рїчь).

— **З Володі.** Трус в українській книгарні у Житоїрі. 4 октября в г. Житоїрі зроблено трус у книгарні В. Г. Совінсь-

Історія одного селянина.

Еркан Шатрїн.
Частина друга.
Далї*.)
Рятуйте отчину!

Другого дня вранці у шість годин ми зійшлися на городському майданї—добровольці з городян і з околиць; всього нас було чоловіка з півтора. Ще у Бараках, як виходили, випили ми у дячка Жана по шклянцї вина і з Іли по скімбі хлїба, а що лишилося хлїба, то кожний поклав собі у торбу на дорогу. Інші селяне також були не без запасу, та й можна було вже бити у барабан, щоб збіралося усі на смотр. Надїйшло ще чоловіка з шестеро. Командір звелї роздати нам патронницї, у кого Іл не було, та по 25 патронів.

Командір мїської гвардії Жерар сїв на коня і, махаючи шаблею, сказав нам промову про обовязки салдатів—громадян. Знов забили барабани.

Більше вже ніхто не прийшов, і ми рушили в дорогу через французькі ворота. З усіх вікон нас вітали криками: „Слава королеві! Нехай живе народ!“ Юрба дїгла за нами аж до Мїтельброну, а далї ми вже йшли самї.

Зроду я не пам'ятаю такої спеки, яка була тими днями, 30 та 31 серпня. Червоне розпалене сонце шкварило нас, аж у голові морочилось, а курява була така, що передихнути неможна було.

Це був наш перший воєнний поход. Як їти цілою командою, то куди—гїрше втомляються люди, ніж тоді, як їти собі по-одиночї: треба тягнути за всіма, а це найбільше втомляє,—а курява набивається в очі, і в нїс, і в рот, аж у горлі пересихає.

А проте вже на одинадцату годину ми були у Страсбурзі. З Страсбурга нї одна людина не пішла у добровольцї і люди там велимї дивувалися на нас. Ми посїдали для спочинку, напились води, а потім рушили далї, на Блямон і прийшли туди вже

надвечір, у сім годин. Дядько Жан дуже жалкував, що не взяв на себе простої сорочки, замість того гарного мундїра, в якому парився цілий день, а бідний Жан Ра, зїгнувшись і виволопивши язика, таскав свій барабан, немов тягнув візок діда Судера. А менї все було байдуже. Правда, і з мене струмканько збїгав піт і я навіть роззувся, щоб легше було їти, але все ж таки і менї, і іншим сїльським парубкам було легше, ніж іншим. Особливо втомилїся городяне, що не звикли були до такої ходи. Вони раз-у-раз старались присїсти, заплачавши скільки су, на яку-небудь пїдводу, що їхала на Блямон, і Жан Ра наприкінцї також почепив свого барабана на задок якогось воза.

Нарешті ми якось дотягнули до Блямона. Нашого командїра Жерара і капїтана Ляфрєне запросив до себе у господу городський голова Вуанон; дячко Жан і Летюм'є стали на нїч у чиновника мїської управи; Жана Ра, Жака Грїльо і мене прийняв до себе один кулець, що торгує вином, дуже добра людина. Він нагодував нас добре на вечерю і розказав, що їх командір Фроманталь з командою добровольцїв вийшов у поход ще позавчора і що у них майже нї в кого не було рушничї, а обїзали їм дати їх, як прийдуть у Нансі.

Ми випили у нього по шклянцї доброго вина і зараз пішли вечерї він завіз нас в окрему кімнатку, де було двоє лїжок, і ми полягали спати, бо на другий день треба було вийти вдосвіта, щоб їти холодко. Жан Ра і Грїльо лягли вкупі на те лїжко, що було ширше, а я лїг собі окремо, та заснув так твердо, що на другий день треба було мене добре струснути, щоб розбудити. Жан Ра бив уже в барабан на Чорній вулицї. Було не більш, як три години; о четвертїй годинї ми вже були в походї, та й добре зробили, бо як почало сходити сонце, то всі побачили, що й сьодня нас добре припече, поки дійдемо до Люневїля.

А туди ми прийшли о годинї дев'ятї. Треба було поставати в ряди, взяти рушницї на плече і з барабаном вступити до міста. Там всі зустріли нас радісно і кричали:

„Нехай живе народ! Дїти бігли за нами юрбою, а жінки усміхались нам з вікон. Люде з Люневїлю завжди були добрі патріоти, бо у них такий був гарнізон.“

Я пригадую, що ми спинилися на невеличкому майдані, обсаженому старими деревами. Ми поскладали рушницї; дячко Жан, Летюм'є і я пішли у гарний трактир, що був з краю того майдану. Нам було дано цілу годину на спочинок і ми були дуже раді.

— Ну, хвалить Бога, ми потрошки посуваємся!—сказав дячко Жан.

— Так то воно так,—озвався Летюм'є, але доки ще дійдемо до Нансі, то добре навуляєм собі ноги.

— Ну, найгїрше ми вже пройшли,—сказав дячко Жан. Найважнїше—щоб ми туди не опинилися.

На майданї і на сумезних уліцях народу було, як комашнї; городяне, салдати, чоловіки і жінки ходили сюди і туди; деякі спинялись і оглядали нас. Я ніколи не бачив такого нагову; у трактирї також була тіснота; здоровенні карабїнери пили, покурюючи лєгкі і попростягавши свої довші ноги. Рїгт був і гоїмн і ми почули розмову, що у Нансі вже настала згода. Всї три полки покорились, настав спокій і тільки привїдцї буїту будуть відповідати.

Мабуть прийшли знову добрі звістки, бо на вулицї народ кричав: „хай живе король!“ А карабїнери, хитро усміхаючись, попиляли пиво і говорили:

— Мають вони щастя, що поладались! Всї навуруги раділи, бо нікому, мабуть, не хотілось, щоб між нами почалася бїйка. Та й ми були раді, що не доведеться проливати братню кров.

Наш командір Жерар пішов до городського голови Друєна. Звістки про згоду переказувалися чимраз певнїше і ми не дуже поспїшали виходити і спокійненько спочивали собі до одинадцятї години. В одинадцятї прийшов до нас голова з іншими мїськими чинами на майдан; вдарено у барабан, щоб збиратися, і ми всі поставали в ряди. Командір сїв на коня, попрощався з господарями міста і ми знову пішли, радіючи, що приїдемо не на

бїйку, а на згоду. Годин у чотири дня ми побачили геть далеко двї великі темні башти і якісь старі будинки.

— Не вже же те Нансі?—думав я собі. Не може того бути!

Це було не Нансі, а Сен-Нїколь. Ми помаленьку підходили і втім несподівано почули, що з правого боку десь далеко щось важко загуркотїло два рази. Ми спинилися знов і прислухались. Тихо було де-який час, але згодом знов загуркотїло раз і ще-раз. Наш командір піднявся на стремєнах і крикнув:

— Це гармата! Баталїя почалась! Гайда, вперед!

Сумно нам стало, що добрі звістки у Лїувїлї були неправдиві, але нічого було робити; хоч ми й втомилїся були дуже, але треба було поспїшати. Тільки що швидше ми йшли, то більше й більше розстїгалася наша команда; три четвртї людей не могли вже їти так хутко. І як дійшли ми до перших доїв Сен-Нїкола, то мусїли спинитися і почекати тих, що запинилися.

Так завжди буває, коли з самого початку їти дуже швидко. Менї часто потїм доводилось бачити це у Німецьчинї. Новобранцї, що незвичнї, завжди лишаться по-заду і ще добре, коли не треба посылати кїннїх, щоб позїбрати їх.

Нарешті підїйшли барабанщики і ми вийшли у те стародавнє місто Сен-Нїколь. По обидвї сторони довгої вулицї висїли таблицї ткачїв, суконщикїв, шаповалїв немов на ярмарку. Тепер це місто дуже переїмилось, але за тих часів золота рука св. Миколи притягала туди велику силу богомольцїв і так воно було аж до тої пори, поки республіка не заборонила дурити народ і відслала ту руку і дароносцї і всі дзвони на монетний двір у Мец. Що ж було робити? Ми тоді були зовсім зруйновані.

На головній уліцї, якою ми тоді йшли, була страшенна метушня. З крамниць, з майстерень вїбїгали перелякані люди, бігли жінки з дїтьми на руках. На майдані коло старої церкви нас обступила така велика

юрба, що ми мимохїть мусїли спинитися і поставити рушницї до ноги. Тут були і селяне, і ремїсники, і робочі, і національна гвардія у безладї, що її нансієська мїська управа виправила сюди перед початком баталї, бо вони були у згодї з салдатами.

Нїколи зроду ми ще не бачили такого шарварку. Цї люде з обурєннїя розказували, що як тільки вони вийшли з міста, щоб їти додому, думаючи, що вже все скїнчено, як німецький полк вчинив бїйку, коло нових ворїт. Один з капїтанїв національної гвардії, сухорлявий, ослепавий дїдок пїх'їхав до нашого командїра і поклавши руку на шию його коня, крикнув:— Командїр, ви їдете у Нансі? Не їдїть туди! Там і вїськова і громадська влада неїмуть віри національній гвардії... Поганцї вони!.. Ви попадете у пастку!

Його аж дужив гнїв.

Капітанї! відповїв йому наш командїр,—мої люде і я, ми виконувем наш обовязок.

— Про мене,—промова старий. Я вас попередив, а там робїть, як знаєть.

Але, що половина наших ще не надїйшла, командїр на час розпустив нас, щоб почекати їх. Ми встїгли випити собі по шклянцї вина під полотняним наметом коло трактиру.

Багато цікавих повїзало на дзвіницї з прозорними трубками і, злізши звїдїля, розказували людем:

— Баталї їде на предмістї Сен-Пєрї—або—дим курить над стєнвїльськими воротами.

І таке інше. Через пів години надїйшли наші, що були опинилися, і ми рушили до Нансі. І ми скоро почули вже стрїляння з рушничї; коло години шостої воно стало страшенне. З гармат уже не стрїляли. Ми вже побачили оддала місто і у той самий час зустріли першї гурти вїт'їчав. Як це були нещасні люде! Звїдїльського в одних сорочках, а де-які і без сорочок, босї, без шапок,—одно слово: голода мїська того часу. Цїлими юрками та бїднота бігла простїєнько у поле; на шляху ми зустріли

кого. Забрало „на перегляд“ під час цього тусу ось які українські книжки: М. Драгоманова „Рай і поступ“, С. Руданського „Твори“ т. 4, львівського видання, збірник „Дзвін“, Л.-Н. Вістник, львівського видання, 11 книжок, О. Стороженка „Оповідання“ 3 томи, Цеглинського „Русь Україна і Московщина“, І. Франка „В поті чола“ і П. Мирного „Лови“ та ще два мисливські каталоги й листовні картки з російськими гербовими марками. Всі ці речі скрізь вільно продаються, а поліцію видно уразило те, що на книжках нема „Дозволено цензурою“... (Од власн. кор.)

Почта з телеграфом. При почті в м-ку Черняхіві, житомирського пов., утворено оше не що давно й телеграф, на якому прийматимуться внутрішні телеграми.

Землетрус. Уночі проти 24 минулого септембра в м-ку Краснопольі відбувся якийсь підземний грім та здригалась земля. Тепер з приводу цього землетрусу селяне загомоніли, що мовлять, то буде вже страшний суд, а другі знов—що „то та земля запалась, що японець одібрав у нашого царя“ і старі місцеві люди кажуть, що літ 75 тому був там землетрус ще такий, що аж дзвони на дзвінці брєніли. (Од власн. кор.)

Поділля. Ганебний вчинок. К. В'єсти повідомляють, що 30 минулого септембра в м-ку Жмеринці торговець салом Стешинський знаслухав свою рідну 18-літню дочку і став вимагати, щоб про те вона нікому не казала, бо в'є. Але нещасна дівка, не зважаючи на батькові погрози, заявила про все поліції.

За адресу Толстому. Начальнику діючої гімназії в м-ку Немірові, брацлавського пов., Е. А. Черв'яку за те, що вона підписала адресу Л. М. Толстому з приводу його ювілею, увільнено, а вчителька тієї ж гімназії Веревська—переведено кудись на Чернігівщину.

Чернігівщина. На пам'ятини Шевченка. Городнянське повітве земське зібрання асигнувало 100 карб. на пам'ятини Тарасові Шевченку у Київі. Крім того на пам'ятини же йому зібрано 32 карб. по підписці серед гласних того самого земського зібрання.

Полтавщина. Душегубство. Уночі проти 4 сього октябрі побіля Полтави—за Трибами, коло залізничного перевалу, на межі з костянтинградським повітом стало страшне душегубство: замордовано трьох селян, що їхали з Полтави на ярмарок у сусіднє село. Один з їх уже помер, а двоє одвезено в лікарню. (Од власн. кор.)

Харківщина. Переїзд робітників. 1 сього октябрі, на „Покрову“, кінчаються звичайні строки зайшлим робочим на літо і тепер саме на південних залізничних силахенна скупчується отих завдів-робітників. Поїзди—повнісінькі, навіть бува, що ще і не достає місць. Ідуть „на зівому“ здебільшого в Курщину, орловську та тульську губернію; ідуть це робітники-шахтарі з Донецького басейну. (Од власн. кор.)

Біля септантія. В. с. Ольшанах, харківського пов., після кількох місіонерських проповідів счинилась біжка між селянами та септантима. Надто потерпіли, як повідомляє „Нов. Русь“, мати й жінка Демченко. Тут селяне розвітали, біблію, євангеліє та й інші святі книги.

Херсонщина. Учительська семінарія, що в Нової-Бузі, з постановою ради педагогів на той рік має переводитися ку-

льсь у кращій город, як от: в Миколаїв, Єлисавет, Одесу або ж Олександрію. (Од власн. кор.)

3 Галичини.

Суд над черняхівцями. Не що давно оше відбувався вже суд над 39 учасниками черняхівської трагедії. Як відомо, ця справа повстала з того часу, коли було вбито і небіжчика Марка Каганця. На суді вийшло так, що стали винними сами ж селяне, і трибунал видав засуд, ютрім приговорив: двоє з їх—на 10 день арешту, одного—на 8 день, трьох—на 7, чотирьох—на 6, чотирьох знов—на 5 і одного—на 3. Всіх їх засудено за „незаконні збори“.

Жрамбайка катастрофа.

Біля 11 годин вранці на спуску з Великої Володимирської вулиці вчора трапилась катастрофа. Через мокрий сніг, що падав з ночі, рельси городської залізнички були дуже вохкі, і вагон № 7, що йшов угору, як то кажуть—забуксив—посунувся вниз. Не зважаючи на те, що кондуктор прикрив усі гальма, вагон полетів як шалений. Через якийсь час у вагоні тріснуло гальмо. Між пасажирима почалась паніка, багато з них почало плінгати з вагона. Коли вагон № 7 долетів до Жилинської вулиці, де рельси йдуть по рівному,—він зустрів два вагони—№ 15 та № 8, що йшли з Жилинської на Володимирську. Вагон № 7, наскок на № 15, а той вже вдарив в № 8.

Вагони № 7 і 15 дуже понівечено. Від передків лишилися сами тріски, повипадали шибки й навіть погнулися залізні рями. Вагони № 7 великої шкоди не зроблено. Тільки йому зломано передню частину накринки.

Підчас катастрофи потерпіло чимало людей, 11 чоловіка зверталися за поміччю до „швидкої допомоги“, каретки якої негайно прибули на місце події. Найбільш потерпіл вагонуважатий вагон № 7, йому переломлено обидві ноги. Дуже прибився ще д. Залевський, помічник начальника служби телеграфу п.-з. з. д.

В 11^{1/2} годин на місце катастрофи прибули представники трамвайної адміністрації, поліції і судової власті. Тут було розпочато слідство. Згодом на місце події виїздила особлива городська комісія на чолі з городським головою, інженерами та представниками залізничодорожньої городської комісії.

Швидко після події на Володимирській вулиці ледве не трапилось подібної катастрофи на Олександрівському спуску. У вагоні, що йшов на Подол, забуксували колеса і він що-сили полетів униз. Перелякані пасажири плінгали з вагона і кілька чоловік потерпіло, хоча і не дуже.

Економічне життя України.

Кустарно-промислова й сільськогосподарська виставка харківського земства, влаштована з 5 до 15 септембра в Харькові, пройшла досить живо. Видлі плодородства був поставлений досить багато й показав, що плодородство являється досить значною галузю промисловості в харьк. районі. В числі кустарних експонатів був виставлений позлацьким губернським земським музеєм гончарний та черепячий видлі. Експонатів птахівництва дади яскраву картину успіхів, осягнутих в

офері птахівництва. Головними експонентами були селяне-кустари.

Робітниче питання в Одесі. „Новое Время“ малює становище робітничого питання в Одесі такими іділічними фарбами:

„Зараз майже всі портові організації—в руках с. р. н., що zorganizували артіля грузників числом до 6.000 душ... Артіля обслуговую майже всі пароходства одеського порту: казенне Російсько-Дунайське Р. О. Ш. і Т., приватне, угольний синдикат, а також працює в портових закладах півд.-зах. залізничі і в залізничних майстернях... Робітники вже не проповідували забастовок, бо заробляють до 3 карб. в день. Ми (союзники) завези книжки для допомоги неможливим сем'ям робітників і провадимо власне робітниче страхування. Пройде ще небагато часу, й увесь робітничий одеського порту ввійде в нашу робітничу артілю... Пароходства скаржались, що їм дорого коштують послуги артілі, тоді ми з попередніх 26 карб. за тисячу пудів понизили плату до 17 карб...“

Де в цій тіраді правда, а де—брехня,—це стане відомо аж тоді, коли в Одесі буде скасовано військовий стан. А втім, досить згодити про „робітничість“ союзників, проявлену нами підчас портової забастовки 1906 року, щоб іділія, замальована „Нов. Вр.“, значно потерпала в своїй красі.

Кооперативний рух. Статут Спільки потребителівських товариств на Київщині уже затверджено, тільки в деяких відмітках та додатках. В жовтві місяці є думка скликати з'їзд представників од потребителівських т-в, яким уже й розіслано статут, запрошений на з'їзд та докладні з відповідами запитаннями листки, одповідь на які дасть повний малюнок теперішнього становища товариств.

В українському клубі.

В суботу та неділю, не зважаючи на те, що ще не оповіщено було про щотижневі вечірки, перебувало чимало народу. Починаючи з суботи (11 окт.) що тижня в клубі відбуватимуться семейні вечірки, журфиски з концертним одділом, після якого будуть танці.

Щоб познайомити київське громадянство з національними українськими танцями, старшина клубу звернулася до артиста трупи Саловського д-я Костія, який згодився що неділі вичити охочим українським національним танцям: „коломийка“ (народні українські танок в Галичині), „оркан“ (гопак на Буковині), „рйбан“ (народні танець у північній Київщині). Навечеря почнеться з першої ж суботньої неділі (12 окт.) о третій годині в день. Окрім карт та білярду для любителів у клубі є шахмати, лото, шашки і т. ин.

З життя „Просвіти“.

Ленція київської „Просвіти“. 5 октябрі в залі південно-західного товариства, на Сінній площі, відбулася безплатна лекція. Читав доктор Лук'янів „Про холеру“. Не зважаючи на негоду, на лекцію прийшло більш 70 душ слухачів. Лектор просто й зрозуміло розповів про те, звідкіля приходить до нас найбільше холера, як вона розповсюджується і як її треба береттиса. Для кращого пояснення були показані картини чарівного ліхтаря. Слухачі залишилися дуже задоволені.

Т-во „Просвіта“ в Катеринославі у суботу, 4 октябрі, й у неділю, 5-го, в своєму помешканні на Торговій вул. № 8 упорядило дві сем'йові вечірки: першого разу виставлено було драму Карпенко-Карого „Безталанна“, а другого—ведівель Чехова в українському перекладі „Ведмідь“

та дівертисмент. На вечірках, окрім самих членів т-ва та їх семей, були ще й гості за рекомендацією дійсних членів „Просвіти“. Плата ж була звичайна: з членів по 20 коп. і з гостей по 30 коп.

Українське т-во „Просвіта“ в Одесі. 4 сього октябрі упорядило літературно-вокально-музичний вечір, підчас якого А. В. Никовський прочитав реферат на тему: „Батьки та діти в українській драматичній літературі“.

З життя вищих шкіл.

Харківського університету. На історично-філологічному факультеті харківського університету вільна кафедра історії й теорії умітості. На підставі § 100 статуту університетів факультет оповістив на посядання цієї кафедри конкурсу. Оточі заступити цю кафедру повинні протягом оше трьох місяців надіслати на ім'я декана факультета: 1) заяву про своє бажання посісти кафедру, 2) curriculum vitae, 3) список наукових праць, а по змові й самі ті праці. З дозволу міністра народньої освіти до конкурсу допускаться заравом із докторами і ті, що мають узету отенев магїстра відповідної спеціальности.

ОСТАННІ ВІСТІ.

(По телеграфу та з газет).

Дільність уряду та адміністрації. ПЕТЕРБУРГ, 5. Е чутка, що товариша міністра доріг Вендриха призначено на посаду сенатора.

Затверджено статут київського комерційного інститута, що був одкинутий другою Думою.

Як повідомляє „Р'єчь“, П. А. Століпін скасував заборону збиратиса в Київі євангелічним християнам.

З Новгороду телеграфують до „Р'єчи“, в народній клуб під час читання статі з „Вістника Європи“—„Наша конституція і єя особенности“ увійшов пристав та його помічник. Хоча читання відбувалось без приватних осіб, але ж поліція лишилась в клубі. Предсідатель клубу владвся за поясненням до виконуючого обов'язки губернатора—Дріна, а той відповів, що він не тільки може послати поліцію до якогось там „народнього клубу“, але й до всякого приватного будинку, і коли він зявлять поліції сидіти там кілька годин, то вона й буде його слухатиса. Коли ж хазяїн будинку прийде за роз'ясненням, то „я йому скажу: так треба, пишть скаржу, тоді я дам пояснення“.

З огляду на Царське свято, ковєнський губернатор випустив з тюрми 41 чоловіка, що сиділи з приказу адміністрації. Тром зменшено кару.

Думські відгуки.

ПЕТЕРБУРГ, 5. Законопроект про відповідальність газет за вихваляння злочинств знову подано до Думи.

Височайше звелено вибори одного члена Державної Думи по Київщині призначити на 11 октябрі.

Шкільні справи.

ПЕТЕРБУРГ, 5. В коаліційних комітетах вищих шкіл Петербурга є бажання припинити забастовку. Прихильники того, щоб знову були лекції, доводять потребу в них тим, що забастовка вже відіграла свою роль—протеста проти циркулярів міністра Шварца і тепер можна ходити на лекції та читати, як поставиться Дума до питання про автономію та до нового уні-

верситетського статуту. Член Державної Думи від Київщини, проф. Богданов пише в „Росії“, що варто було б зробити запитання міністрові народньої освіти з приводу діяльности ради петербурзьких професорів.

На екстренній нараді ради професорів петербурзького університета зроблено постанову владтиса до студентства з відозвою, що рада постановила вжити всіх можливих заходів, щоб знову розпочати науку і уникнути всякого насильства в стінах університета. Але ж без активної участі студентства, рада сама не може досягнути цієї мети. Рада не втрачає надії, що студентство зрозуміє свою помилку і візьметься до науки. Коли ж всі заходи ради не дадуть добрих наслідків, в раді повстане питання в тому, чи можна в цей час здійснити автономію.

Як повідомляють газети, на засіданні ради міністерства народньої освіти, що буде скликано в належності до партії університетського статуту, буде запрошено професорів Боргіана та Мануйлова. В лісовому інституті директор дозволив скликати загально-студентську збірку за запорукою 9 студентів, що скандалив, подібних попереднім в університеті, не буде.

МОСКВА, 5. Завтра відбудеться загальна студентська збірка.

Московські академісти скликають з'їзд, щоб обміркувати питання, як ставитиса до забастовки.

Судові справи.

МОСКВА, 5. „Русск. Слово“ телеграфують з Нижнього-Новгорода, що в справі обвинувачених в належності до партії с.-р. бывшего депутата Архангельського присуджено до каторги на 6 років, Гущина та Рабиновича до каторги на 8 років кожного, місцеву діачку Рюрикову та рещту підсудних—до каторги на 4 роки.

В тюрмах.

ПЕТЕРБУРГ, 5. Як повідомляє „Нов. Русь“, членів другої Думи, соц.-демократів, присуджених до поселення в тому числі і Кірієнка, лишено в пересильній тюрмі, щоб вони відбули там рік у кайданах. Тепер присуджені сидять у спільній камері, в кайданах, в страшенно суворих умовах. Кайдани знімуть їм аж у декабрі.

Труси та арешти.

МОСКВА, 5. В петровському парку арештовано соц.-демократичну друкарню. Забрано більш як 5 пудів шрифту, друкарські знаряддя, велике число прокламацій, та нелегальної літератури, затримано двоє, що саме працювали в друкарні. В зв'язку з арештом друкарні арештовано ще кілька осіб; у них знайдено прокламації та літературу.

ОДЕСА, 5. Арештовано шайку палів, що була в змові з деякими домохазяїнами, які бажали спалити свої будинки, щоб одібрати страхунок.

В аптечному складі Очаківського зроблено трус. Знайдено багато хвалівших препаратів і готових етікеток, що друкувались в друкарні Соколовського.

ЕЛИЗАВЕТПОЛЬ, 6. В Єлисаветпольському повіті остаточно виводено розбишацьку шайку, що пограбувала вночі під 20 августа пасажирів. Чотирьох розбишак убито.

Напади та вбивства.

ОРЕЛ, 5. Четверо озброєних злочинців напали на поштову контору в Тробні, кромського повіту. Стражники оборонили контору; з грабіжників нікого не вліпано.

тільки трьох-чотирьох і ті були ранені, білі, як смерть. Кров бігла їм по грудях, по ногах; вони дивились на нас широко розплющеними очима, але нічого не говорили. Може вони навіть не примічали нас, або думали, що ми вороги.

У той час, коли ми зустріли тих нещасних, стріляючи з рушниць, що чулося нам з правого боку, тепер залуло по цілому місті. Саме тоді,—як ми довідались пізніше,—салдати і народ кинулись у-рості і саме тоді почалось найгірше бойовище.

Ми вийшли у довгу вулицю, обмежену високими домами з зачиненими дверима. На зустріч нам бігла юрба людей, а за нею гнались п'ятеро чи шестеро гусарів верхами і без жалю рубали їх. Коні ставали гопки, шаблі підіймались і спускались на людські гозови, а крик чувся такий, що аж кров у жилах застигала, страшений крик.

Як-би ті люди тільки повернулися і напали на тих розбишаків, що за ними гнались, вони могли-б стати їх з коней за ноги, кинути на землю і розтопати, як кошенят! А вони втікали і давали себе рубати! Оу, як-же той страх позбавляє людей розуму!

Командір приказав нам відступитиса ліворуч по-під доми і спинитиса, щоб пропустити юрбу. Дядько Жан, Летюм'є і інші офіцери подобували шаблі і сказали нам набити рушниці; кожний з нас добув свій перший патрон.

Юрба наблизилась; вона пробігла повз нас, як отара овець, за якою женуться вовки; а гусари, побачивши нашу штики, в одну мить повернули у першу бокову вулицьку; вони мабуть думали, що ми випалимо разом на них.

Через хвилину велика вулиця була пуста, втікачі поховались, тільки декотрі з них лишилися, лежачи ниць на землі. Знов ми почули великий гомін у місті, вистріли з рушниць і серед того шарварку і душугубства на якійсь маленькій церкві біли у дзвони на гвалт.

Боже мій! Скільки сумних думок приходить у голову, коли згадувати ті страш-

ні часи! Як жаль усіх тих нещасних людей! Их калічили і мордували за те, що вони просили тільки правди.

Як тільки зменшилась коло нас той крик, начальник звел нам рушатися далі. Великі чотирьох-кутні Сен-Нікольські ворота чим-раз яснійше абчались нам, втім ми почули крик: вер да! Ми зрозуміли, що в Нансі тепер панують німці.

Генерал де Буїль, мабуть, нависне послав сюди самих німців. Французи, мабуть, не зайшли-б так далеко, а він хотів дати страшний приклад.

Тоді здригнулись сиві вуса нашого командира; він сам вийшов вперед і сказав: — Франція!.. народна міліція з Фальцбург!..

Через кілька хвилин до нас під'їхало скільки тих німців у синіх мундурах, так як тепер інваліди, з офіцерами, вони хотіли придивитиса до нас. Видно було, що вони не довіряли нам, бо ми мусли дуже довго чекати з рушницями—коло ноги буде який приказ. Ми ледве стояли на ногах від утоми, після двох таких довгих походів; тільки коло дев'ятої години прийшов якийсь лейтенант і сказав нам приказ, щоб ми заступили німців на варті коло воріт.

Тих поганців було тут на варті чоловіка з п'ятнадцятеро; вони, звичайно, були дуже раді злати нам варту і піти грабувати зо своїми товаришами.

Там ми і ночували коло тих Сен-Нікольських воріт; ми полягали рядами по-під стінами на голій землі, підмостивши під голови торбини. Ворота було загорожено перекинутими возами і стояло коло них дві гармати; увесь брук з уліці було знято. Вартових зійняли що години і вони ходили вдвож уліці у сторону міста і до передмістя. Більше я нічого не згадаю, спав я, мов убитий; на моє шафта моя черга стояти на варті випадала вже вранці.

Разів два чи три за ніч я прокинувся від крику та суперечки: се наші вартові провадили арештованих; їх кидали у в'язницю і зачиняли там, не зважаючи на їх

крик. Тіснота там була така страшенна, що тим нещасним людям не було чим дихати. Все це я згадую, як сон якийсь!

Що-ж ви зробите! Коли сон обняв людину, то вона вже нічого не бачить і не чує. Я знаю, що у ту ніч було вбито кілька сот нещасних людей і що жорстокість дворян до народу виявилась над усією міру,—але я нічого не можу вам про се розкапати, бо сам нічого не бачив.

За те добре пам'ятаю я другий день, першого вересня року 1790.

Я встав тоді дуже раненько і все, що бачив у той день стоїть перед моїми очима, мов тяжка мара, ше й досі, дарма що старий я, і стоїтиме так до віку.

О четвертій годині вранці нас розбудив барабан. Я підвівся на лікті, же заспаний і побачив поблизу у достоянню перемруку нашого командира Жерара і німецького офіцера; вони розмовляли, а за ними стояв чиновник з управи з трьохбаранним шарфом через плече, заклашши руки у кешені свого довгого білого жилета. Вони дивились у темні ворота, де ми один за другим вставали, обграсали порош з одежі, забирали свої рушниці, зав'язували свої торбинки.

Барабан вдарив на збір; за ніч надійшло ще скільки наших товаришів і було нас усіх сто двадцятеро чоловіка, не рахуючи вартових та обходних.

Коли всі зібрались, командір сказав нам:

— Товариші, ви поведете арештованих у городські тюрми.

Саме тоді під'їхало три вози з соломою на споді і з казарми почали виводити тих нещасних, яких понесли туди за ніч. Вони виходили, виходили без кроваї. Аж трудно було віри поняти жінки, салдати, селяне, городяне аж всю вулицю вони заповнили і такі вони всі були змучені та білі, що аж серце боліло дивитиса на них. Деякі з них, поранені і закритавлені не могли йти і треба було виводити їх на руках. Опам'ятавшись в чистому повітрі, вони починали неспокойно ворухитиса, розскривши роти, неначе їх душило, і просили води; їм давали напи-

тис з великої баньки, а потім переносили на вози.

Все це тривало хвилин з двадцять, а потім ми рушили всі: вози з пораненими вперед, а арештовані за ними по парі, а ми йшли по боках.

Бачив я багато з тої пори таких походів,—оу бачив, Боже єдиний! І от бачив ще більше: по тридцять, по сорок возів з раненими; але тоді се було у перше і смертельний жаль від того лишився у мене по-вік; таке страшне виводиско можна забути тільки в могилі. Пізнійше на таких возах возили ранених у шпиталі після наших великих баталій, або возили на смерть, на гільотину аристократів; а тепер вела на муки простих людей та салдатів. Мало було того, що за вчорашній день було вбито три тисячі тих нещасних, з них чотириста жінок та дітей; того-ж дня Буїль звелів повішати двадцять вісім салдатів швейцарського полка, яких засудив військовий суд, а одного навіть живеша четвертували, дарма, що національне зібрання заборонило всякі муки; окрім того сорок одного чоловіка засладо на королевські галери.

Ми ще не встигли вернутиса у Фальцбург, як звістка про ті страховища розійшлась скрізь.

Багато було крику з приводу сентябрьських душегубств та смертних кар року 1793; і воно таки правда, що це огидна річ, але дворяне сами почали. Це велике нещастя! Але хто вимагає жалости до себе і своїх близьких, той повинен був раніше жаліти інших людей і не робити людських жорстокостей вчинків, коли перемога була на його боці.

Тайшли ті бранці довгою низкою між двома рядами наших штиків. Тихо було навкруги; всі доми були зачинені, мов тюрми, окрім тих, які були розграбовані; там двері та вікна лежали на вулиці потрошені, або висіли на покручених завісах. Дядько Жан був у нас за командира; разів два чи три він глянзав на мене і я побачив у його очах такий біль, таку жалість... Та що було робити? Буїль був у нас за начальника, треба було слухати його.

А ті нещасні, яких ми вели, були дуже нужденні: без одежі, де які навіть без сорочок, з зав'язаними руками, з покліченими головами,—вони мутним поглядом дивились перед себе, а де-які важко зітхали. Так зітхати можуть тільки ті, у кого нема вже ніякої надії, у кого лишилась або старенька мати, або жінка, або дрібні діти, яким доведеться тепер пропадати.

Ось чому вони так важко зітхали, з тихим стоном. Ми чули вас, нещасні люди і з великою охотою пустили-б вас на волю, як-би тільки могли.

Всякий зрозуміє, що я тоді не розглядався по вулицях, хіба тільки тоді, як доводилось обминати трупи: салдатів, жінок, чоловіків, що лежали на вулицях у калюжах крові. Ми всі аж здригались! Де-які з бранців, що був одважнійший, повертали голову минаючи ті трупи, неначе хотіли попрощатиса з убитими товаришами.

На одному маленькому майдані побачили розсіланих коней, що їли сіно; Лозенський гусарий снапи тут таки на купах соломи. Оше все, що я пам'ятаю з тої дороги; та ще пригадує великий будинок військової управи; у вікнах там ще світився вагон; світло по-ранку ще не проникло туди. Офіцери входили і виходили туди розсіланими дверима; скільки гонців чекало приказів коло воріт. Два батальони Л'єдського полка роставувались на майдані. Небо було чисте і на йому ще світили зорі.

Коли ми проходили під якоюсь аркою, хтось крикнув нам німецькою мовою: — Wer da? (Хто іде?)

Це був кінний вартовий перед тюрмою, яка була обкопана глибоким ровом. Майор, який ішов з нами з чиновником управи, вийшов вперед. Він сказав, хто ми і нас пропустили на другий майдан, обсяжений трьома рядами дерев. Вози спинились коло якогось шпиталю з загратованими вікнами; поки їх проводили у ворота, я примітив, що тюрму стережуть вартові з німецького королевського полка. (Далі буде).

Перекладач М. та З. Ловицькі.

За кордоном.

БЕРЛІН. 5. Агентство Вольфа повідомляє: "Тутешнє посольство прохає нас оповістити таку заяву: газетні чутки про те, що ніби в отоманському війську в Європі та Малій Азії йде мобілізація, не мають ніякої підстави. Оттоманський уряд не має ніяких заходів, що до мобілізації".

ПРАГА. 6. 5 октября за містом була сутичка між націонал-соціалістами та студентами німецьких корпорацій. В бійку втручалась поліція. Зроблено кілька арештів. Націоналісти повертаються назад, побили шибки в кількох німецьких будинках. Поліція вживала холодної зброї. Нарешті було викликано війско, що стало по вулицях. Арештовано 76 чоловік.

КОСТЯНТИНОПОЛЬ. 6. Війську про обвращення турецької людности по-над кордоном у адрианопольскому вилаеті офіціально спроводують.

СОФІЯ. 6. 5 октября прибуло 2 члени маждотурського комітету, щоб порадитись відносно біжучих суперечних справ з місцевим комітетом спілковим, до якого ввійшли представники всіх партій. Комітет має завдання помирити турків з болгарями. На цей комітет покладається багато надій.

Література, наука, умілість і техніка.

Клас бандури. З вчорашнього дня в музикально-драматичній школі М. В. Лисенка (Вел. Пид. № 15) розпочав навчання гри на бандурі один з найкращих сучасних кобзарів Іван Кучеренко. Кобзар цей людина надзвичайно інтересна. Ще дитиною осліп він на одне око, нахтурхнувшись на ножниці. Од слабого ока почала згодом псуватися й здорове і через роки десять після нещастя з першим оком Кучеренко вже майже нічого не бачив і на друге. Але до цього часу успів він пройти курс двохкласової народної школи і це стало йому потім у великій пригоді. Бувши за поводатора кобзарів, вивчився він грати на бандурі в кобзаря Гашенка, одного з кращих представників харківської кобзарської школи.

Кучеренко своєю грою і співом робить враження цілком інтелігентної людини, з великим музикальним хистом і артистичним чуттям. Він свідомий українець, багато випикує українських книжок та газет, які читають йому в голос жінка та дочка (обидві вони теж грамотні).

Охочих вчитися гри на бандурі набралось поки що дві групи. Навчання відбувається щодня, за винятком середи й суботи, в школі Лисенка вель од 9 до 11 години. Плата за навчання од 2 до 3 карбованців за місяць. В показані дні й години можна записуватися й іншим особам, що забажали б вчитися в д. Кучеренка. В справі цій просять звертатися до д. Злобінцева, якого обрано за скарбника класу бандури.

Театр і музика.

Театр "Грамотности".

Нам доводилося чути, що єврейство бойкотує "Бога помсти"—драму, виставлену д. Садовським 3 та 4 октября в театрі Грамотности. Це, розуміється, дуже сумно, бо на нашу думку, в драмі Ш. Аша нема нічого образливого для єврейства.

Все ж таки народу на виставах "Бога помсти" було багато і можна сподіватися, що чудова постановка цієї драми даватиме Садовському збори не тільки в ті дні, коли найбільше йде до театру єврейська публіка.

За теж вистави пьес старого українського репертуару проходять в д. Садовського при переповненому всерьх театрові. Тай треба ж сказати, що рідко коли доводиться бачити таке дружнє виконання, таку прекрасну, розкішну постановку цих пьес, яку дає нам українська труппа на чолі з д. Садовським. Сміливо можна сказати, що такого виконання "Зимового вечора" з Садовським та Занковецькою в головніших ролях, як ми бачили позавчора, не можна тепер знайти ні в одній з сучасних українських трупп. Так самож успішно виставлено було цього вечора й "Запорожця за Дунаєм". М. Л.

Городський театр.

"Мазепа", опера Чайковського на 3 дії та 6 карт.

Чайковський є один з найкращих російських композиторів, а його опера "Мазепа"—це теж один з найкращих оперних творів його, хоч вважали опера то не є його сферою; симфонічна частина, оркестр—в їх він виявляє себе у всій красі; що до спеціально вокальної частини, до індивідуалізації, музичної характеристики дієвих осіб, то він багато слабший, і багато треба артистові прикласти до цього особистої праці, щоб надати потрібний дудданому типові. Чайковський не є націоналістом в широкому розумінні і це його хіба. Сучасні критики, правда, вимагають соціалізації музики, кажуть, що музика мусить бути єдина для всіх народів, але на мою думку, це є такий самий, навіть ще більший абсурд, ніж ідея про волапюк, і у всякому разі в часі вона (соціалізація) лежить багато далі од нас, ніж волапюк. Треба, обезличити в народі все—і розум, і серце, і волю, перше, ніж "обезличити" його музику. Свідомо, чи не свідомо писав Чайковський свою музику до такої специфічно-націоналістичної опери, як "Мазепа"—питання не вирішене, але на мою

думку вона є цілковитим дисонансом, що до змісту: і справді—діяється в самій серці України, дієві особи,—то відомі яко герої в українській історії. Це з внутрішнього, скажемо, боку, Музика ж своїм змістом не ілюструє цього становища навіть натяком.

Що ж до костюмів, до декораций, то, навпаки, стиль дан вповні цілковитий. Все це робить дивно враження на глядача, чи на слухача. Дивно і те, що "українізувати" виконання визнано можливим тільки в комичних елементах, а саме: в ролі "пьяного козака", який співає напів-російською, напів-українською мовою. Наскільки тут відбився авторський вплив—не знаю. Може це тільки виправка, яку вніс сам артист, д. Врайнів. Що до виконання—то воно було трохи бліде. Д. Вочаров, наприклад, був занадто "холодним". Мазекою, який є сама енергія та воля. Арія "Тиха укр. нощ" вимагає багато більше ліризму "души". Д. Вороненко—Марія—дала дуже шпирі і красиві хвалени, наприклад, в опері з матер'ю, перед карою: слова "какой одежд, какая казнь" були по правді шедевром шпирости, а в інших сценах мало було драматизму, ясності. Д. Цесевич, як завжди, був гарний в ролі "Козуба". Інші виконавці були де хто краще, де-хто гірше, наприклад, Чалиєва не дуже-то гарно знала свою партію, д. Солявн був би порядним Андрієм, як би він співав, а не кричав, особливо на верхах. Хор поехуду не вступив в такт. Оркестр гарний, коли б не такі, вночі, аж нудні похильні темпи. Н. Трикулевська.

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

ШУКОВСЬКА ВОЛОСТЬ, воронізького губ. Років з десять тому з Київщини переселилося у воронізьку губерню багато переселенців, семей, мабуть, більше як 70-ть. Вони розселились тут хуторами, та й живуть, як то кажуть, нічого собі, але одно не гаразд—ніколи вони не бачуть друкованого рідного слова. Через це де-котрі вже забули свою рідну мову і чешуть перекрученою московською мовою. Коли я приїхав до їх і заговорив по українському, то де-хто не міг уже й відповісти мені рідною мовою, але все ж були й такі, що не забули рідної мови, цікавляться українською книжкою, та тільки мало таких є; кажуть, що неможна говорити нашою мовою, бо кашпани сміються і називають "хохлами". На цьому ґрунті москалі завжди висміюють українців, а ті не мовчать і висміюють москалів. Оце здібався москаль з українцем і починають: москаль каже українцеві: коли б тобі мертвому помазали губи салом, то ти б устав; а українець говорить, що як би кашпал умер, та його полив хто квасом, то він би ожив. Часто отак, почнуть з дрібниць та й насправжки посваряться. Взагалі ж українці уникають всяких зносив з москалями.

ПИРЯТИН (на Полтавщині). Пирятинська дівчина Одарка Кальницька, що служила в соборного діакона, прийшла оце до його з дитиною. Панотень Єлинький заховався, а дівчина залишила дитину біля двору, а сама ділась невідомо куди.

Дитину доставлено в поліцію, а Одарки і досі не розшукали ні поліція, ні родичі Одарчини. Родичі турбуються, щоб Одарка не заподіяла собі смерти.

С. МАННОСІВНА, прилуцького повіту, в Прилуці на цегельні у Смілянського застрайкували робітники. Робив там і манжосівський парубок Микола Іваненко. На другий день, вночі згоріла на цегельні величезна повітка. Смілянський заявив у поліцію, що це зробив або Іваненко, або Кукушка. Негайно приїхало в Манжосівку 4 чеченці на чолі з надзирателем прямо до Іваненка, вивели його з хати й зачали допитуватися про пожежу на цегельні, а потім поїхали до Кукушки. Чеченців у нас так бояться, що й сказати не можна. Оце недавно був такий випадок. Начальство заборонило хлопцям співати на вулиці, а хлопці не послушали. Одного разу зібралась дівчата та хлопці й почали співати. Як ось несподівано під'їхали якісь люди. Думаючи, що то чеченці, кинулись втікати хто куди втратив. Одна дівчина, втікаючи, вискочила в криницю, булаб утопилася та води мало було. А один парубок зліз на верхок груші і сидів там до самінького ранку. Виявилось, що то були не чеченці, а приїхали хазяїни з того двору, що під ним гуляли дівчата та хлопці.

Листування редакції.

М. Краєвопіль, вол. губ., д. Поліщуків. Допишучам при газеті "Кобзаря" не посилаю. Пришліть карбованці і тоді вишлемо Вам Кобзаря в гарній оправі.

М. Лепці. Передплатити 2441-му. До видавництва "Український Учитель" можна владати по адресі: "Українська Книгарня", Київ, Безаківська, 8. Для видавництва "Укр. Учитель".

С. Харківська, свир. пов. Георг. Горохові. Допис не буде надруковано. Присилайте більш фактичного матеріалу з селянського життя.

М. Новий Буг, херс. губ., С. Дунда. За співробітництво в нашій газеті будемо вислати Вам "Раду" й на далі.

Календарні відомости.

Віторок, 7 октября. Мч. Сергія і Вахка, прип. Сергія поч.

Сх. сон. 6 год. 30 хв., зах. сон. 5 год.

Редактор М. Павловський.

Видавець Є. Чикаленко.

Оповідки.

ДІАНА Ружейн. магазин під орудою М. І. Олькунька. Володимирська 28. 290-337-27

С-т Петербурзька фабрика білизни і галетуків Р. М. ГЕРШМАНА, Прорізна, 2, телефон 282. Приймаються замовлення, перебірки і значення білизни. Ціни без торгу. 50-324-7

Товариство "Просвіта" у Києві. Видало нову книжку М. Носогомаров

Чернігівка

Бувальщина XVII віку. Переклад з передмовою Б. Грігаченка. Сторінок 227. Ціна 40 коп. Склад видання в "Українській книгарні". Київ, Безаківська, 8. 10-444-2.

Вийшов з друку.

Ціна 50 коп.

Склад видання в книгарні Лт.-Науц. Вістн. у Києві, Вел.-Володимирська, 28 і в "Українській книгарні", Безаківська, 8. 0-441-2.

Торговля підтриман. і новим готовим вбранням. Олександрівська площа, № 11. В. Н. Любченко. 100-368-21

Вийшла з друку нова брошура Сергія Єфремова "Карпенко-Карий", (літературна характеристика). Ціна 15 коп.

Склад в "Українській Книгарні", у Києві, Безаківська, 8. Продається по всіх книгарнях у Києві. 0-459-2.

Цими днями вийде з друку нова книжка Українського Видавництва "Знаття—то сила".

НА ШАХТІ

малюнки з шахтарського життя. 1. Чорний блиск. 2. Чепуха. 3. Необережність. 4. Пляска. 5. Воронько. 6. Весною. 48 стор. Ціна 15 коп. Замовляти можна в Києві: В.-Володимирська, 76, кв. 1, П. В. Портш, або: Безаківська, 8. Українська Книгарня. 0-460-2.

Чеський Магазин

ЧЕСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ МЕХАНІЧНОЇ ВІЗАЛЬНОЇ

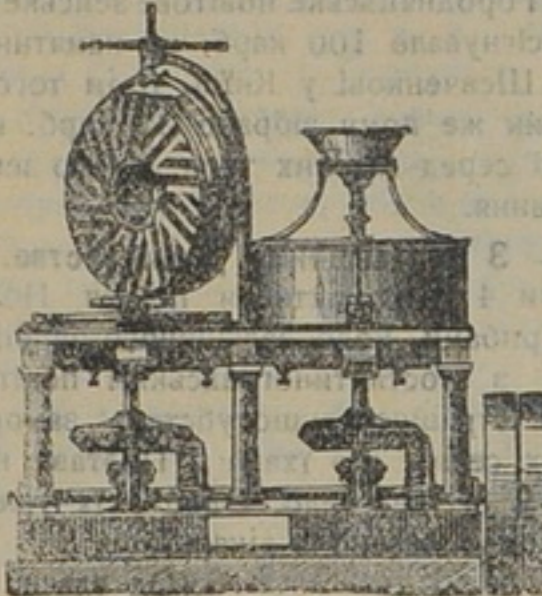
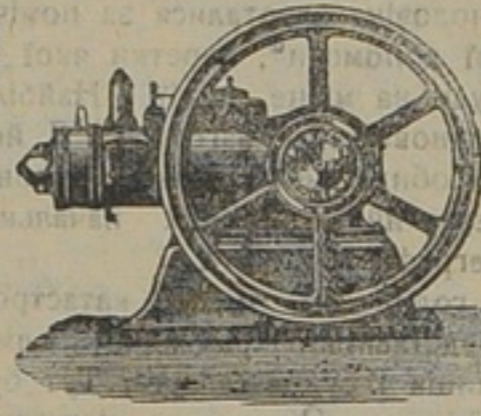
Г. В. АНДРЛЕ, Велика-Васильківська № 10.

ВІЗАЛЬНІ ВИРОБИ, КОСТЮМИ для хворих на ревматизм, КУРТКИ, СПІДНИЦІ, ХУСТКИ, ПУХ і ШЕРСТ., КОВДРИ, ПЛЕДИ.

ДИТЯЧІ КОСТЮМИ ПАЛЬТО ОСІН. і ВАТНС. ЗАКОПАНСЬК. КОСТЮМИ, ГАМАШІ, ПАНЧОХИ, ФУФАЙКИ та инш. Prix-Fixe! 100-340-23

Анц. 0-ство "Вл. А. ДОЛИНСЬКИЙ."

Нафтові двигуни ПЕРКУН

самі найпростіші, зручні при вжитку, вимагають дуже мало води і нафти коло 1 фунта в годину на силу.

ВІДДИЛИ: у Козятині та Фундуклеївці, кмів. г.

ГОДИННИКИ

Клавдій Сергієвич РОГИНСЬКИЙ у КИЇВІ, Олександрівська вул., 89. Телефон № 2095. Ілюстровані прейс-куранти висилаються дурно. гд-342-8

МОСКОВСЬКИЙ ТОРГОВИЙ ДІМ

М. та І. МАНДЛІ

У КИЇВІ * ТЕЛЕФОН 764 * ХРЕЩАТИК 42

Повідомляє шановну публіку, що в четверг 2 октября сього року одбулося урочисте відкриття

ДИТЯЧОГО ВІДДІЛУ

ГОТОВОГО ВЕРХНЬОГО ВБРАННЯ.

Ш. Д.

Ідучи за поступом і прикладом закордону, ми дбаємо що року спеціалізувати відділи нашого магазину і дати в одному помешканні, нибі де кілька окремих магазинів з цілком закінченим асортиментом готового вбрання і матеріалів. Дбаючи про те, щоб досягнути нашу програму, ми в сей сезон одчиняємо при існуючих дамських і мужських відділах ДИТЯЧИЙ ВІДДІЛ ГОТОВОГО ВБРАННЯ і сподіваємося, що шановна публіка заїде до нашого магазину і переконається в тому, з якою добросовістю і педантизмом ми виконуем на всіх пунктах програму, яку ми собі намітили.

Готовий до посуду Московський Торговий Дім М. та І. Мандль, Хрещатик 42. 2-450-2